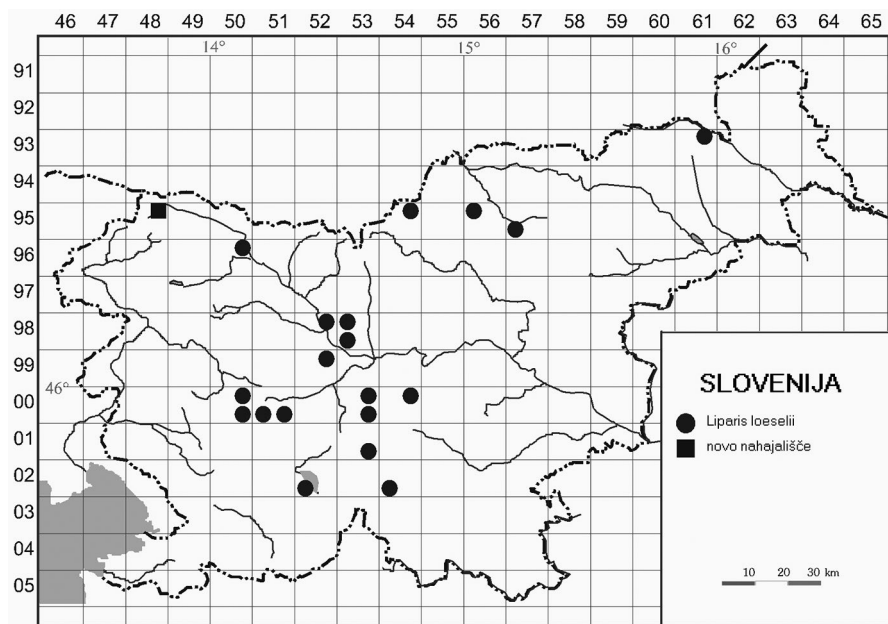

Liparis loeselii (L.) L. C. Rich.

Novo in najbolj severozahodno nahajališče evropsko ogrožene vrste v Sloveniji New and the northwesternmost locality of the Europe's threatened species in Slovenia

9548/2 (UTM 33TVM04) Slovenija: Gorenjska, Julijske Alpe, Podkoren, Naravni rezervat Zelenci, barje Drni, 835 m n. m.; prehodno barje, barjanske uleknine s stoječo vodo, hidromorfna tla. Leg. & det. T. Čelik, B. Vreš, 1. 7. in 6. 7. 2013, fotografije in popisi avtorjev.

Prvi zbirni pregled o pojavljanju te zavarovane (UR. L. RS 46/2004, 36/2009) in prizadete vrste (E; ANON. 2002) v Sloveniji je v obliki elaborata pripravil DOLINAR (2000) in ga s pregledom nahajališč dopolnil tri leta kasneje (DOLINAR 2003). Ti podatki so predstavljali osnovo pri pripravi predlogov za oblikovanje posebnih ohranitvenih območij za vrsto v sklopu projekta Natura 2000 – rastline (SELIŠKAR 2003, 2004). Kasneje so podatke o novih ali že znanih nahajališčih vrste v Sloveniji prispevali KOCJAN (2005) ter CVETKO, DOLINAR, KOCJAN, KOSEC in TRČAK (2007). V letih 2008 in 2009 je bila opravljena študija o stanju populacije

Slika 1: Razširjenost Loeselove grezovke (*Liparis loeselii*) v Sloveniji z označenim novim nahajališčem vrste v Naravnem rezervatu Zelenci

Figure 1: Distribution of Loesel's Twayblade (*Liparis loeselii*) in Slovenia with a new locality (■) in the Natural Reserve Zelenci

Loeselove grezovke na Ljubljanskem barju (ČELIK & al. 2009); velikost populacije v letu 2008 je bila ovrednotena na 163 osebkov, v letu 2009 pa na 265 osebkov. V letu 2011 je bila podobna študija opravljena v okviru projekta WETMAN (Varstvo in upravljanje sladkovodnih mokrišč v Sloveniji, WETMAN 2011 – 2015, LIFE+ narava, LIFE09 NAT/SI/000374) na dveh območjih: na območju Vrhe na Koroškem, kjer je bilo zabeleženih 105 osebkov (VREŠ & al. 2011a) in na barju Planik v bližini Loke pri Mengšu, kjer je bilo najdenih 62 osebkov (VREŠ & al. 2011b). O pojavljanju vrste na barju pri Trzinu je pisal KOČIAN (2011), nazadnje pa sta o grezovki poročala DOLINAR in VREŠ (2012) s potrditvijo nahajališča v Mišji dolini, kjer je vrsta zaradi zaraščanja rastišča z grmovnicami, visokimi steblikami in invazivnimi vrstami kritično ogrožena. Novo karto razširjenosti vrste v Sloveniji prikazuje slika 1.

Najina nova najdba Loeselove grezovke na prehodnem barju Drni v Naravnem rezervatu Zelenci je naključna, saj sva vrsto opazila ob sistematičnem pregledovanju habitata munčevega okarčka (*Coenonympha tullia* Müller, 1764), evropsko ogrožene vrste metulja. Rastlino je na jugovzhodnem obrobju barja Drni našla T. Čelik, kar je oba avtorja spodbudilo k natančnejšemu pregledu območja in evidentiranju številčnosti populacije. Pri pregledu območja 1. in 6. julija 2013 sva našela 13 cvetočih in 3 necvetoče primerke. Višina cvetočih rastlin (nadzemni del rastline izmerjen do vrha socvetja) je bila 5–14 cm (povprečna višina je bila 8,9 cm), necvetočih (izmerjeni listi) pa 4–5 cm. Na rastišču sva zabeležila še naslednje rastlinske vrste: *Oxycoccus palustris*, *Carex elata*, *C. lasiocarpa*, *C. lepidocarpa*, *C. panicea*, *Drosera anglica*, *D. rotundifolia*, *Eleocharis quinqueflora*, *Eriophorum angustifolium*, *Menyanthes trifoliata*, *Molinia caerulea*, *Parnassia palustris*, *Phragmites australis*, *Salix rosmarinifolia*, *Sphagnum contortum*, *Trichophorum alpinum*, *Utricularia minor* in *Valeriana dioica*.

Nizko in prehodno barje Drni, ki predstavlja manjši (cca. 1 ha) vzhodni del 46 ha velikega Naravnega rezervata Zelenci pri Podkorenu, skoraj v celoti leži v kvadrantu 9548/2 srednjeevropskega florističnega kartiranja. V sklopu projekta WETMAN smo v letu 2011 v območju rezervata izvedli kartiranje habitatnih tipov in floristično vegetacijske raziskave v obliki dveh transektov in popisov z metodo kvadratov (VREŠ & al. 2011c). Kljub natančnemu pregledu celotnega območja, v katerem smo našli več redkih in ogroženih rastlinskih vrst ter novo vrsto za Slovenijo – izvirski grint (*Senecio fontanicola*) (VREŠ & al. 2012), grezovke takrat nismo opazili. Na osnovi svoje najdbe vrste v NR Zelenci predlagava, da se Loeselovo grezovko vključi med kvalifikacijske vrste za posebno ohranitveno območje Zelenci (SI000087) v sklopu omrežja Natura 2000 v Sloveniji.

Literatura

- ANONYMOUS, 2002: Pravidnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam. Uradni list Republike Slovenije, št. 82/2002, z dne 24. 9. 2002, str. 8893.
- CVETKO, M., 2007: Nova nahajališča 20 – New records 20. *Liparis loeselii*. Hladnikia 20: 42.
- ČELIK, T., B. VREŠ & A. SELIŠKAR 2009: Ocena stanja populacij in habitatov ter predlog monitoringa za ogrožene vrste barjanski okarček (*Coenonympha oedippus*), močvirski tulipan (*Fritillaria meleagris*) in Loeselova grezovka (*Liparis loeselii*) na Ljubljanskem barju. Končno poročilo. Biološki inštitut Jovana Hadžija ZRC SAZU, Ljubljana. 67 pp.
- DOLINAR, B., 2000: Pregled nahajališč Loeslijeve grezovke (*Liparis loeselii*) v Sloveniji. Elaborat (ARSO), Ljubljana. 43 pp.

- DOLINAR, B., 2003: Notulae ad floram Sloveniae. 54. *Liparis loeselii* (L.) L.C.Rich. Hladnikia 15-16: 97-99.
- DOLINAR, B., 2007: Nova nahajališča 20 – New records 20. *Liparis loeselii*. Hladnikia 20: 42.
- DOLINAR, B., M. KOČJAN & J. KOSEC, 2007: Nova nahajališča 20 – New records 20. *Liparis loeselii*. Hladnikia 20: 42.
- DOLINAR, B. & B. VREŠ, 2012: Pregled flore Mišje doline in zgornjega porečja Rašice (Dolenjska, Slovenija). Hladnikia 30: 3-37.
- KOČJAN, M., 2005: Pot skozi prehodna barja pri Nadgorici. Ljubljana, mscr. 30 pp.
- KOČJAN, M., 2011: Zanimivo in redko rastlinstvo trzinskih barij. Glasilo občine Trzin. pp. 17-19.
- SELIŠKAR, A., 2003: *Liparis loeselii* (L.) L.C. Rich. – Loeselova grezovka. In: B. Čušin (ed.): Strokovna izhodišča za vzpostavljanje omrežja Natura 2000: Rastline (Pteridophyta in Spermatophyta). Končno poročilo (naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor, Agencija RS za okolje). Biološki inštitut Jovana Hadžija ZRC SAZU, Ljubljana. pp. 140-158.
- SELIŠKAR, A., 2004: *Liparis loeselii* (L.) L.C. Rich. – Loeselova grezovka. In: B. Čušin (ed.): Natura 2000 v Sloveniji. Rastline. Založba ZRC, ZRC SAZU, Ljubljana. pp. 114–119.
- TRČAK, B., 2007: Nova nahajališča 20 – New records 20. *Liparis loeselii*. Hladnikia 20: 42.
- UR. L. RS 46/2004: Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah. Uradni list Republike Slovenije, št. 46/2004, z dne 30. 4. 2004, str. 5933.
- UR. L. RS 36/2009: Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah. Uradni list Republike Slovenije, št. 36/2009, z dne 15. 5. 2009, str. 5071.
- VREŠ, B., T. ČELIK, I. DAKSKOBLER & I. SAJKO, 2011a: Popisi začetnega stanja habitatnih tipov in ciljne vrste Loeslejeve grezovke (*Liparis loeselii*) ter proučevanje vplivov projektnih aktivnosti na vegetacijo na projektnih pilotnih območjih Zelenci, Planik, Vrhe, Mura - Petišovci in barja na Pohorju za izvedbo projekta z naslovom: Varstvo in upravljanje sladkovodnih mokrišč v Sloveniji, Wetman 2011 – 2015 (LIFE+ NARAVA, LIFE09 NAT/SI/000374). 1. sklop: Projektno pilotno območje Zelenci, Vrhe, Planik. Projektno pilotno območje Vrhe. Prvo poročilo. Biološki inštitut Jovana Hadžija ZRC SAZU, Ljubljana. 21 pp.
- VREŠ, B., T. ČELIK, I. DAKSKOBLER, I. SAJKO & A. SELIŠKAR, 2011b: Popisi začetnega stanja habitatnih tipov in ciljne vrste Loeslejeve grezovke (*Liparis loeselii*) ter proučevanje vplivov projektnih aktivnosti na vegetacijo na projektnih pilotnih območjih Zelenci, Planik, Vrhe, Mura - Petišovci in barja na Pohorju za izvedbo projekta z naslovom: Varstvo in upravljanje sladkovodnih mokrišč v Sloveniji, Wetman 2011 – 2015 (LIFE+ NARAVA, LIFE09 NAT/SI/000374). 1. sklop: Projektno pilotno območje Zelenci, Vrhe, Planik. Projektno pilotno območje Planik. Prvo poročilo. Biološki inštitut Jovana Hadžija ZRC SAZU, Ljubljana. 17 pp.
- VREŠ, B., T. ČELIK, I. DAKSKOBLER, I. SAJKO, A. SELIŠKAR & U. ŠILC, 2011c: Popisi začetnega stanja habitatnih tipov in ciljne vrste Loeslejeve grezovke (*Liparis loeselii*) ter proučevanje vplivov projektnih aktivnosti na vegetacijo na projektnih pilotnih območjih Zelenci, Planik, Vrhe, Mura - Petišovci in barja na Pohorju za izvedbo projekta z naslovom: Varstvo in upravljanje sladkovodnih mokrišč v Sloveniji, Wetman 2011 – 2015 (LIFE+ NARAVA, LIFE09 NAT/SI/000374). 1. sklop: Projektno pilotno območje Zelenci, Vrhe, Planik. Projektno pilotno območje Zelenci. Prvo poročilo. Biološki inštitut Jovana Hadžija ZRC SAZU, Ljubljana. 13 pp.

VREŠ, B., A. SELIŠKAR & I. DAKSKOBLER, 2012: The phytosociological position of *Senecio fontanicola* Grulich & Hodálová, a rare and endangered species endemic to the Eastern Alps, in the successional sere on the montane wetland Zelenci (NW Slovenia). *Wulfenia* 19: 1-14.

BRANKO VREŠ & TATJANA ČELIK

Pontederia cordata L.

Domnevno subspontano uspevanje na levem bregu Soče (ob Solkanskem jezeru) med Dolgo njivo in Mrzlekom, severozahodno od Solkana, v Mlakah pri Trzinu in pri Jerneji vasi v Beli krajini
Supposed spontaneous thriving on the left bank of the Soča River (on the Solkan lake) between Dolga njiva and Mrzlek, northwest from Solkan, in Mlake near Trzin and at Jerneja vas in Bela krajina

0047/2 (UTM 33TUL99) Slovenija: Primorska, srednja Soška dolina, levi breg Soče (Solkansko jezero) med Dolgo njivo in Mrzlekom (severozahodno od Solkana), 77 m n. m., manjša populacija na obali jezera pod strmim pobočjem ob glavni cesti. Leg. I. Dakskobler & D. Rojšek, 5. 10. 2013, det. L. Dakskobler, 5. 10. 2013, herbarij LJS.

0456/2 (UTM 33TWL14) Slovenija: Dolenjska, Bela krajina, Jerneja vas, mlaka 800 m vzhodno od vasi, ob cesti, okoli 180 m n. m. Leg. I. Žnidar & A. Zorko, det. N. Jogan, 28. 7. 2001, LJU 134435.

9853/3 (UTM 33TVM60) Slovenija: Gorenjska, Trzin, Mlake, v opuščnem, z vodnimi rastlinami poraslemu ribniku ali opuščnem glinokopu s stoječo vodo, 298 m n. m.; manjša populacija ob obrežju zahodnega dela nekdanjega ribnika oz. glinokopa. Det. J. M. Kocjan, 9. 6. 2010, avtorjev popis; leg. & det. B. Vreš, 21. 6. 2011, fotografije in avtorjev popis.

Pontederia cordata, slovensko ime bi lahko bilo, zgledujoč se po imenih v drugih evropskih državah, srčastolistna pontederija ali srčastolistna ščukina zel, je trajnica iz družine *Pontederiaceae*. Je geofit, natančneje helofit, vodoljubna rastlina, katere trajni spodnji deli so navadno potopljeni. Njena domovina je vzhodni del severne Amerike, njene bližnje sorodnice pa uspevajo tudi v južni Ameriki. VALENTINE (2001: 85) navaja, da jo v zahodni Evropi občasno sadijo v naravnih okoljih, naturalizirana pa je na bregovih jezer in vodnih jarkov v severni Italiji in južni Švici. Vrsta je invazivna v Avstraliji, Južni Afriki, nekaterih predelih Severne Amerike (kjer ni avtohtona), v Evropi pa jo kot naturalizirano navajajo za Francijo, Veliko Britanijo, Irsko, Italijo, Nizozemsko in Španijo, v Belgijo in Švici pa naj bi bilo njeno pojavljanje neustaljeno (rezultati projekta DAISIE, www.europe-aliens.org). AESCHIMANN & al. (2004: 1024) njeno subspontano pojavljanje omenjajo le v eni alpski pokrajini, v provinci Varese v severni Italiji. Fitosociološko jo uvrščajo med vrste trstičevja (red *Phragmitetalia communis*). Verjetno prvo subspontano pojavljanje te vrste v Sloveniji je bilo opaženo leta